

Mødet den 28. Oktober 1920.

(For lukkede Døre.)

Fraværende: Brøndum, N. Joh. Laursen, Møller og Simonsen.

1. (J. Nr. 454—1920). Indstilling fra Sygehusudvalget om **Anskaffelse af Instrumenter m. v. til Røntgenafdelingen.**

Mousten meddelte, at Sygehusudvalget fra Lederen af Anstalten havde modtaget en Del Ønsker, hvoriblandt ogsaa nogle ny Lysinstallationer, som Udvalget anbefalede at anskaffe. Budgetudvalget havde imidlertid ment, at man burde vente dermed til Budgetbehandlingen, og Sygehusudvalget gik saa med hertil. Imidlertid meddelte nu Dr. Nordentoft, at Apparaterne var afsendt fra Fabrikken i Tyskland. Doktoren paastod, at han ikke havde endelig bestilt Apparaterne, og da Udvalget heller ikke havde det, kunde man jo nægte at modtage dem. Det var dog tvivlsomt, om det var klogt at gøre dette, for de stod til en Pris af 20000 Kr., men paa Grund af den nuværende lave Markkurs kunde de købes for 13000 Kr., og der var Udsigt til, at de vilde blive dyrere til Foraaret. Udvalget indstillede derfor nu, at Byraadet bevilger 13000 Kr. til Køb af disse Apparater, imod at Beløbet optages paa næste Aars Budget.

F o r m a n d e n vidste ikke, hvorledes Dr. Nordentoft havde spekuleret under sin Tysklandsrejse; men i hvert Fald maatte de jo dernede have forstaaet ham, som om Handelen var i Orden. Budgetudvalget havde atter haft Sagen til Behandling og mente nu ogsaa, at det var rigtigst at tage Apparaterne nu til den billigere Pris, saaledes at Beløbet foreløbig tages af Kassebeholdningen, indtil det kan optages paa næste Aars Budget.

P. P e t e r s e n mente, at der var vedtaget flere Bevillinger paa den Maade, og det kunde næppe vedblive at gaa.

F o r m a n d e n indrømmede, at det var en uheldig Fremgangsmaade; men det var vist ikke sket tidligere i indeværende Aar.

K j e l d S ø r e n s e n fandt det ogsaa rigtigst, at Tingene bevilges, før de købes.

B r a m m e r anbefalede at købe disse Sager, som sikkert vilde stige betydeligt i Pris. Taleren vidste ikke, om Dr. Nordentoft havde købt Tingene, men han var meget interesseret deri, og selvfølgelig var det rigtigst at faa bestilt Varerne, mens han var dernede og kunde se paa dem. Taleren spurgte, om de øvrige Punkter i denne Sag kom frem senere, ellers vilde Taleren gerne udtale sig derom nu.

F o r m a n d e n svarede, at hele Sagen vilde komme frem ved Budgetbehandlingen.

Indstillingen vedtoges.

2. (J. Nr. 497—1920). Indstilling fra Sygehusudvalget om, at **Reservelæge Ege antages for 2 Aar fra 1. Januar 1921.**

M o u s t e n anbefalede Indstillingen, som var i Overensstemmelse med almindelig Praksis.

Indstillingen vedtoges.

3. (J. Nr. 285—1920). Meddelelse fra Formanden angaaende et **Tilbud fra Købstadforeningen paa Laan til Kommunen.**

Formanden oplæste Skrivelsen fra Købstadforeningen og gennemgik Sagen. Det drejede sig om et Laan til 9 % Rente og Kurs 92 og Tilbagebetaling med Halvdelen om 10 Aar og Resten om 25 Aar. Hvis man tænkte sig, at Aarhus Kommune heraf skulde laane 12 Mill Kr., vilde man komme til at betale ca. 1 Mill Kr. i Renter om Aaret, og dette maatte kaldes en dyr Sport. Selv om man ogsaa herhjemme skulde betale høje Renter, blev Pengene dog i Landet, og en Del heraf fik man ind igennem Skatter. Men Taleren var ikke tilbøjelig til at være med til at rejse Laan i Udlandet til en saadan Rentefod og Kurs. Taleren erindrede om, at Byraadet tidligere havde bemyndiget Budgetudvalget til at forhandle med Købstadforeningen og eventuelt træffe Afgørelse om et Laan, og muligvis ønskede Raadet vedblivende at tage Sagen paa den Maade.

Mikael Johansen var noget forundret over Statens Laan i Amerika, for Købstadforeningen havde haft bedre Tilbud fra England end dette. Taleren var enig med Borgmesteren i, at man skulde meddele Købstadforeningen, at Kasseudvalget eller Budgetudvalget havde Bemyndigelse til at træffe Afgørelse i Sagen, hvis man fandt det nødvendigt, at der skulde handles hurtigt.

Kjeld Sørensen var enig med Borgmesteren i, at man skulde afvise et Tilbud om Laan til 10 %, for det vilde være en meget daarlig Forretning; saa maatte man hellere forsøge et indenbys Laan. Men det bedste var, om man kunde køre igennem uden at optage nye Laan, og Taleren vilde henstille til Kasseudvalget at være

forsigtigt dermed. Hellere give noget mere i Skat og saa samtidig spare alle Steder.

Det overdroges til Budgetudvalget at holde sig a jour med Købstadforeningens Tilbud.

5. (J. Nr. 474—1920). **Sagen angaaende Overlædelse af Fribolig til Fru Pries.** (Side 137).

F o r m a n d e n anbefalede paa Udvalgets Vegne Indstillingen.

K j e l d S ø r e n s e n syntes, det var en meget kostbar Historie, idet det viste sig, at Reparationerne af Huset havde kostet 15—16000 Kr. Man maatte vel saa gaa ud fra, at Huset i Forvejen var 30—40000 Kr. værd, og at det altsaa nu stod til 50—60000 Kr., og 10 % heraf i Husleje blev 5—6000 Kr. aarlig. Det var en meget daarlig Forretning for Kommunen, saa maatte man hellere have givet Fru Pries den dobbelte Pension. Dette var at komme alt for langt ud, for det var jo umuligt tilnærmelsesvis at stille alle Enker saaledes, og der blev her gjort alt for stor Forskel. De Forpligtelser overfor Marselisborgs Funktionærer, som der var talt saa meget om, havde næppe stort paa sig i dette Tilfælde, for Skovrider Pries havde først giftet sig mange Aar efter, at Byen havde overtaget Skoven. Taleren vilde anbefale Skovudvalget at være lidt mere forsigtigt, hvis der blev Tale om flere Enker, der skulde pensioneres og have Fribolig, for den Maade, hvorpaa Udvalget havde stillet sig overfor Fru Pries og tidligere overfor Fru Krüger, tydede ikke paa Pengemangel. Taleren vilde helst have stemt imod Indstillingen, men i Gruppen var man enedes om at stemme for at give Fru Pries Fribolig i 5 Aar; længere vilde man ikke strække sig.

F o r m a n d e n hævdede, at Sagen havde været behandlet i Byraadet fra første Begyndelse, og

inden Skovudvalget havde givet Fru Pries noget som helst Løfte, og Byraadet var fra første Færd gaaet med til at behandle Sagen paa den Maade. Ligeledes bevilgede Byraadet for ca. 1 Aar siden Pengene til Restaurering af Skovfogedhuset, som efter Overslag lød paa 8000 Kr., der skulde optages paa indeværende Aars Budget. Sagen var trukket ud, fordi den gamle Skovfogedenke, der boede derude, længe var uvillig til at flytte ud paa de gamles Hjem, og det var gaaet her som alle andre Steder, at der blev store Overskridelser, idet det viste sig, da man kom i Gang, at der var meget mere, der skulde fornyes, end man først havde beregnet. Samtidig var Arbejdet derude gaaet uhyre langsomt, idet ingen vilde arbejde i Akkord, og det havde været umulig baade for Stadsarkitekten og Taleren at faa Fart i Arbejdet. Kjeld Sørensen kom til at slaa lidt af paa sine Tal, naar han satte Huset til 60000 Kr., for Værdien var højst 23000 Kr.; men naturligvis var det alligevel et stort Plus for Enken at faa Fri-bolig derude. Der havde aldrig været Tale om, hvor længe Fru Pries skulde bo derude, men Taleren havde i hvert Fald ikke tænkt sig, at man vilde bevilge en Enke Fribolig for enkelte Aar; men det maatte selvfølgelig Byraadet tage Bestemmelse om; i alle Tilfælde vilde det synes rimeligt, at det varede, indtil Børnene var voksne, eller f. Eks. til det yngste Barn var 17—18 Aar og kunde begynde at sørge for sig selv.

B e c h takkede for de Oplysninger, Skovudvalgets Formand havde givet. Byraadet havde næppe Ret til at bebrejde Udvalget noget efter den Maade, hvorpaa det havde taget Sagen. Denne havde jo fra første Begyndelse været forelagt Byraadet, og dette havde tiltraadt Restaureringen af

Huset og ligeledes bifaldet, at man ordnede sig med Enken paa den Maade. Det var derfor nu for sent at komme med nogen Kritik overfor Udvalget; en saadan havde hørt hjemme ved Sagens første Behandling. Taleren vilde indtrængende anbefale Indstillingen for Byraadets Værdigheds Skyld, ja, Sagen maatte egentlig betragtes som afgjort, saaledes at der her kun faktisk drejede sig om Udleje af Udhuset til Fru Pries. Desuden maatte man tage i Betragtning den moralske Forpligtelse, Byen havde paataget sig overfor Godsets Funktionærer, da det blev købt, og denne Forretning havde jo været en uhyre Fordel for Aarhus Kommune.

Vald. Petersen gjorde opmærksom paa, at Forudsætningerne i nogen Grad var bristede, siden Sagens første Behandling, idet der dengang var Tale om 8000 Kr., og hvis Skovudvalget senere var kommet til Byrådet og havde meddelt, at det vilde koste det dobbelte, var Byraadets Stilling muligvis bleven en anden. Hvis hele Huset nu kun var 23000 Kr. værd, var de 13000 Kr. meget daarligt anvendt. Men meget tydede paa, at Byen fik megen Fornøjelse af Stadarkitekten, og han havde ogsaa sin Skyld i den store Fordyrelse, for der kunde have været sparet en hel Del derude. Taleren vilde slutte sig til Forslaget om de 5 Aar.

Kjeld Sørensen vilde til Hr. Bech sige, at det var glimrende, hvis man kunde stille alle Enker paa samme Maade; men det var umuligt, og fra denne Side var man ikke særlig tilbøjelig til at hjælpe, naar det gjaldt Systemet. De, der trængte haardest, burde først hjælpes, men til dem, hørte Fru Pries ikke. Taleren kunde ikke gaa

med til mere end 5 Aar, og selv da maatte det kaldes et glimrende Tilbud.

B e c h vilde saa stille Forslag om at give Fru Pries Fribolig i 10 Aar og vilde være meget taknemlig, hvis nogle fra den anden Gruppe vilde slutte sig dertil, saa det kunde blive vedtaget.

B r a m m e r syntes ikke, man kunde sammenligne Enker i Almindelighed med dette Tilfælde, idet man stadig maatte huske paa, at der var givet visse Løfter angaaende Funktionærerne paa Marselisborg, da Byen købte Godset, og selv om det var mundtlige Løfter, burde de dog have en vis Værdi for Efterverdenen. Taleren syntes, at Skovudvalget var optraadt aldeles aabent i denne Sag, og Meningen havde jo fra først af været nogenlunde at betrygge Fru Pries Fremtid, indtil hun kunde faa sine Børn opdraget. Hvis der derfor skulde være Tale om en Tid, maatte det, som Borgmesteren sagde, blive, indtil hendes Børn var voksne, saa kunde Spørgsmaalet jo til den Tid tages op igen. Maaske havde det været klogest at rive Huset ned, men saa skulde det have været sagt ved første Behandling og ikke bagefter.

F o r m a n d e n fandt, at Huset var en Pryd for Terrænet, og man havde andre Steder ofret langt mere paa at bevare gamle Bygninger. 10 % i Husleje fik man ingen Steder af sine Huse. Angaaende Observatoriet, som ogsaa var nævnt, saa skulde den Tid nok komme, hvor man erkendte dettes Betydning for Aarhus By. Taleren fandt i det hele denne Kritik over Skovudvalget højst mærkelig; for andre Udvalg var kommen med Overskridelser, der androg op imod Millioner, og det blev ikke kritiseret. Men hvis det skulde være Reglen, at Skovudvalget i Forvejen skulde have en Overskridelse godkendt, vilde Taleren

fastholde, at saa skulde det samme indføres for de andre Udvalgs Vedkommende, og hvis det var Talerens Person, det drejede sig om, vilde Taleren bede sig fritaget for at være Medlem af dette Udvalg.

Christensen mente, at man helst maatte se at komme til Rette paa en eller anden Maade. Taleren havde nødig set Bygningen fjernet, for den var nu en Pryd ved den smukke Indgang til Skoven. Fru Pries havde faaet Tilsagn om en Bolig, og hun kunde jo ikke gøre for, at Arbejdet var blevet saa dyrt. Taleren vilde for at faa Enighed anbefale, at Byraadet foreløbig slutter sig til Forslaget om de 5 Aar, for muligvis kunde hendes Forhold i den Tid ændres saaledes, at hun ikke trængte til saa megen Støtte, og derfor var det maaske temmelig meget under de nuværende usikre Forhold at binde sig til at give hende Fri-bolig paa Livstid; hun var jo ikke mere end ca. 40 Aar. Man maatte her mere tænke paa Skovriderens Børn end hans Enke, og naar Børnene først var fra Haanden, blev Forholdet noget forandret. Om 5 Aar kunde jo Spørgsmaalet tages op igen. Taleren vilde henstille til Hr. Bech at tage sit Forslag tilbage, da det næppe kunde vedtages, og saa slutte sig til Forslaget om de 5 Aar.

Formanden ønskede først og fremmest en enstemmig Vedtagelse.

Bech vilde i Øjeblikket trække sit Forslag tilbage til Fordel for Dr. Brammers, som nærmest var en Udformning af Borgmesterens første Bemærkninger.

Formanden vilde paa Grund af den rejste Kritik ikke stemme i Sagen.

Kjeld Sørensen bemærkede til Dr. Brammer, at hvis der havde været noget skriftligt

angaaende Funktionærerne, havde en Enke som Fru Pries næppe faaet noget som helst. Hvad Kritiken angik, var den selvfølgelig kedelig, men kunde undertiden være nødvendig, og Taleren havde ikke specielt kritiseret Skovudvalget, men lige saa godt andre Udvalg, naar Taleren fandt, at de brugte for mange Penge, saa der laa absolut ikke noget personligt i denne Kritik.

M i k a e l J o h a n s e n gjorde opmærksom paa; at man her jo kun beskæftigede sig med Enker, der havde været gift med tidligere Funktionærer ved Marselisborg, saa det havde ingen Forbindelse med andre Enker. Taleren havde været Tilhører i Byraadet, da dette købte Marselisborg, og ved denne Lejlighed var ogsaa disse Løfter til Gode ejer Ingerslev angaaende Funktionærerne bleven nævnt; derfor var det beklageligt, at det skulde være nødvendigt nu at føre en saadan Debat, for det tjente ikke Byraadet til Ære. Taleren vilde meget beklage, om Borgmesteren gik ud af Skovudvalget, og vilde i hvert Fald meget opfordre ham til at blive denne Periode ud.

V a l d. P e d e r s e n vilde ogsaa beklage dette, for det havde vist ingen tænkt paa. Ellers vidste Taleren ikke, at nogen havde kritiseret Skovudvalgets Dispositioner i nogen Retning, men naar der skulde ofres 16000 Kr. paa en Ting, som var 7000 Kr. værd, saa hørte alting op.

F o r m a n d e n henstillede til Forsamlingen at blive enig om det mindste Forslag paa 5 Aar; det var det bedste for Enken, om der kunde blive en enstemmig Vedtagelse.

B r a m m e r vilde godt trække sit Forslag tilbage, hvis man fra den anden Side vilde gaa med til at forme det saaledes, som Hr. Christensen

slog paa, at man foreløbig bevilgede det for 5 Aar og saa til den Tid tog Spørgsmaalet op igen.

Christensen kunde ikke indse, at det havde særlig Betydning, for naar det var vedtaget at skulle gælde for 5 Aar, var det jo en Selvfølge, at det, naar den Tid var udløben, skulde tages op igen. Der var ingen Grund til at binde det til den Tid siddende Byraad.

P. Petersen spurgte, om man saa ikke kunde blive enig om at lade hende bo der, indtil det yngste Barn var konfirmeret; det vilde blive ca. 7 $\frac{1}{2}$ Aar. 5 Aar var maaske lidt nok, hvis hun skulde ofre en Del paa Indretningen af Udhuset.

Formanden havde ogsaa helst villet gaa lidt længere end til de 5 Aar, men som Sagen laa, maatte man helst enes om dette.

Det vedtoges enstemmig at bevilge Fru Pries Fribolig i det gamle Skovfogedhus i 5 Aar fra Dato og at tilbyde hende at leje Udhuset for en Leje af 300 Kr. aarlig i samme Tidsrum.

5. (J. Nr. 465—1920). **Andragende fra Timelærerinde Fru Laura Klit om Afsked fra 1. November 1920.**

Anbefaledes.

6. (J. Nr. 15²¹—1920). **Andragende fra K. J. Ørtenblad om dansk Indfødsret.**

Udvalget kan ikke anbefale Andragendet.

Mikael Johansen bemærkede, at man ikke kunde se, hvorvidt han havde faaet Fattighjælpen eftergivet.

Kjeld Sørensen oplyste, at det kom an paa, om han var hjemmehørende i Aarhus.

Vald. Pedersen syntes, det var lidt haardt at nægte Anbefaling, fordi han havde faaet ca. 200 Kr. i Begravelseshjælp.

Formanden fandt det tvivlsomt, om Landet var tjent med at give Folk Indfødsret, naar de ikke kunde ernære sig selv.

Mikael Johansen oplyste, at der ogsaa manglede enkelte Attester.

Vald. Pedersen indrømmede, at disse selvfølgelig skulde til.

Christensen foreslog at udsætte Sagen for muligvis at faa disse forskellige Ting bragt i Orden.

Udsattes.

7. (J. Nr. 26⁷—1920). Andragende fra Arbejdsmand N. Sørensen om **Æresoprejsning**.

Anbefaledes.

8. (J. Nr. 12¹⁵—1920). Indstilling angaaende **Tildeling af Alderdomsunderstøttelse**.

Indstillingen vedtoges.

9. (J. Nr. 400—1920). Andragende fra Kommune- lærerinde Frk. A. M. A. Alling om Afsked med Pension fra 1. Maj 1921.

Anbefaledes.
